

Göçmen Kadınlara Yönelik Üretilen “Yeni Irkçılık” Kavramının Medya Çerçevesinde İncelenmesi

Fatma Esra ÖZTÜRK

Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü

İstanbul

esraozturk20@gmail.com

Özet

Yeni ırkçılık kültürel farklılıkları temel alarak gerçekleşen ayrımcı pratiklerdir. Çalışma, yeni ırkçılığı oluşturan etmenlerden biri olan cinsiyetçilik üzerinde durmaktadır. Göçmen kadınlara yönelik ayrımcılığı yeni ırkçılık üzerinden medya çerçevesinde tartışmak bu çalışmanın çabasını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda ulusal ve yerel medyanın haber siteleri üzerinden göçmen kadınlara yönelik gerçekleşen ırkçı yaklaşımlara ilişkin haberler söylem analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Irkçılık, Yeni Irkçılık, Cinsiyetçilik, Göçmen Kadınlar, Söylem

Investigation of the Concept of “New Racism” Towards Immigrant Women in the Media

Abstract

New racism is discriminatory practices based on cultural differences. The study focuses on sexism, one of the factors that constitute racism. It is the objective of this study to discuss the discrimination against immigrant women in the context of new racism. For this purpose, news about the racist approaches towards migrant women through news sites of national and local media has been examined with discourse analysis method.

Key Words: Media, Racism, New-Racism, Sexism, Immigrant Women, Discourse

Giriş

Günümüz dünyası geçirdiği süreçlerle yeni bir düzen içine girmiş ve modern insanın oluşturduğu söylem biçimleri de bu yeniliğe ayak uydurmuştur. Irkçılık yeni bir kavram olmamakla birlikte yaşanan süreçlerle değişime uğrayarak "yeni ırkçılık" adını almıştır. Klasik ırkçılık, biyolojik veya fiziksel özellikleri sebebiyle kendinden farklı

gördüğü ırkı ötekileştirerek insanlar arasındaki eşitliği yok saymaktadır. Klasik ırkçılığın biyolojik ve fiziksel özellikler üzerinden oluşturduğu ayrımcı yaklaşımlar zaman içerisinde varlığını korumuş ve bununla birlikte kendini dönüştürerek kültürel özelliklerin etkili olduğu yeni bir ırkçılık modelini doğurmuştur. Avrupa tarihine yön veren coğrafi keşifler yoluyla karşılaşan topluluklar, birbirlerini ırk kategorilerine ayırarak ötekileştirmiştir. Keşifler yoluyla oluşturulan kolonilerin sömürgeciliği ve köle ticaretini beraberinde getirmesi ırkçılığı daha çok kuvvetlendirmiştir. Köleliğin kaldırılmasıyla birlikte yaşanan bağımsızlık hareketlerinin milliyetçiliği alevlendirmesi ve “öteki”nin sınırlarını keskin bir biçimde belirten milliyetçi söylemlerin etkisiyle ırka dair söylemler güçlenmiştir (Smedley, 1992).

19. yy’a gelindiğinde ise ırkçılık üzerine yapılan bilimsel çalışmalar yaygınlık kazanmış ve bu çalışmalarda teoriler "bilimsel ırkçılık" olarak nitelendirilmiştir. Bu teoriye göre ırklar, insanları fiziksel ya da zihinsel özellikleri üzerinden biyolojik olarak sınıflandırmıştır (Yılmaz, 2008: 16).

Avrupalı devletler yapılan bilimsel çalışmaları, oluşturdukları yeni sömürge düzenini haklı çıkarmaya yönelik kullanmışlardır. ırkçılığın önemli isimlerinden Gobineau'nun öne sürdüğü ırk kategorisine göre, beyazlar her açıdan üstün bir ırk olarak nitelendirilmekte, siyahlar ise hayvanlara benzetilerek, ahlaksız, kapasitesiz oldukları şeklinde olumsuz ifadelerle nitelendirilmektedir. Bu düşünce şekli beyaz üstünlüğü düşüncesinin bütün dünyaya yayılmasına ve Hitler, Ku-Klux-Klan gibi ırkçı grupların etkilenmesine sebep olmuştur (Giddens, 2008: 533).

Küreselleşme ve gelişen teknoloji zaman ve mekan sınırlarını ortadan kaldırarak kültürlerarası etkileşimi hızlandırmıştır. Göç hareketleri, iletişim olanakları artarken küreselleşen dünya, toplumları belirleyen ya da birbirinden ayıran özellikleri ortadan kaldırmış ancak, bu durum yeni bir ötekileştirme şeklini meydana getirmiştir. Özellikle üçüncü dünya ülkelerinden gelen insanların, toplumun kültürüne uyum sağlayamayacakları ve var olan kimliği bozup ulusal bütünlüğe zarar verecekleri düşüncesi, bu ülkelere gelen insanların tehdit olarak algılanmasına yol açmaktadır. Farklı dillere, dinlere ve kültürel yapıya sahip olan toplulukların bir arada yaşama deneyimleri bilinen klasik ırkçılığı dönüştürerek "yeni ırkçılık" kavramını doğurmuştur.

Yeni ırkçılık, “öteki” kavramını genişleterek "biz"in dışında kalan unsurların bütünü bu kavramda toplamaktadır.

İrkçılığın üretilmesinde söylem önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü etnik gruplar, göçmenler kısacası yabancı görülenlerle ilgili düşünceler dilin kullanımıyla aktarılmaktadır. Medya ise ürettiği söylemlerle kitle bilincini etkilemesi nedeniyle oldukça önemli bir taşıyıcıdır. Medya metinlerinde üretilen önyargılı ve ayrımcı söylemler gündelik hayatımıza etki ederek izleyici üzerinde ırkçı yaklaşımlara sebep olabilmektedir (Lilleker, 2013: 225).

Geçmişten bugüne teknolojinin ilerleyerek çeşitli medya araçlarının ortaya çıkmasıyla ırkçılığı üretme ve yayma şekilleri değişmiş ancak ırkçılık kalıcılığını korumuştur. Yeni ırkçılığın üretilmesinde ve yayılmasında en etkili araç olan medya “öteki kimdir?” sorusunun yanıtını vererek “öteki” kimliğini inşa eden özellikleri belirlemektedir. Bu çalışma, ülkemize savaş, yaşam koşulları gibi politik ya da ekonomik sebepler yüzünden göç etmiş yabancı uyruklu kadınlara yönelik yeni ırkçı söylemlerin medyada nasıl yer aldığını, ırkçılığın bilimsel olarak dayandığı nedenleri kaybetmiş olmasına rağmen günümüzde varlığını sürdürüyor olmasındaki çelişkilerin nedenlerinin neler olabileceğini ve söylemlere yaslanan yeni ırkçılığın nasıl bir kültür üretiyor olduğunu anlamaya çalışılacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda yeni ırkçılığın medya aracılığıyla yeniden üretildiğini varsayan bu çalışmada Van Dijk’ın söylem analizi yöntemine dayanarak beş örnek olay üzerinden yeni ırkçılığın medyada üretilme şekli incelenmeye çalışılacaktır.

Modern Zamanlarda Yeni İrkçilik

İrkçilik, nefret, soykırım, yabancı düşmanlığı gibi tüm ayrımcılık biçimlerini önceleyen süreç “ötekileştirme” ile başlar. “Öteki” fiziksel, dilsel, kültürel özellikleri temel alarak “ben” ya da “biz” olanın dışında kalanlara yönelik ayrımcı düşünce ve davranışlar olarak tanımlanabilir. Ötekileştirmenin temelini oluşturan ayrıştırma ilk olarak "biz"i kurmakta ve "biz" in dışında kalan kimliklerden “öteki” olanı belirlemektedir. Ötekileştirme süreci ise farklılıkları ayrıştırırken diğer taraftan yeni kimlikler yaratır. Tekeli'ye (1996:105) göre, “öteki”nin yaratılması toplumsal bir süreçte gerçekleşir. Ötekileştirilen gruba yönelik olumsuz yüklemeler önyargılar neticesinde oluşturulur. Böylelikle toplumsal çoğunluğu oluşturan grup, farklı olan “öteki” gruba karşı toplumsal önyargılarını kurgular. “Öteki”yi yaratan düşünce ise doğuştan var olamayacağı için “öteki”ye yönelik duygu ve düşünce yapısı öğrenilerek kazanılmaktadır. Bu öğrenme süreci ise aile içerisinde, okulda, toplumsal ilişkilerde ya

da medya aracılığıyla gerçekleşir. Bu alanlarda kullanılan dil ve ifade biçimleri “biz” kimliğini öğretirken aynı zamanda “öteki”yi de öğretmektedir.

“Biz” ve “öteki” karşıtlığını toplumsal zemine yayarak olağanlaştıran araç ise dildir (Parlak, 2015: 26-27). Dil pratiği ile inşa edilen düşünce ve ideolojiler, topluluklar arasındaki ilişkiler, eşitsizlikler, temsiller söylemler yoluyla anlam kazanır. Bir toplumun söylemsel yapısını incelemek o toplumun ideolojisini, zihinsel yapısını ve aidiyet ilişkilerini anlamamızı sağlamaktadır.

Baskın kimliğin tehdit altında olan parçası, “öteki” görülen kimliğin özelliği olarak inşa edilir. Öyle ki olumsuz kalıpyargıların kaynağı olarak hedef gösterilen “öteki” toplumsal düzenden uzak tutulur ve yalnızlaştırılır. Kalıpyargıların grubun bütününe yönelik oluşturulması ise, ötekileştirilen kişinin kimliğini tanımaya gerek duymadan onu en baştan damgalar ve dışlar. Diğer taraftan “öteki” ise bu duruma direnişle karşılık vermektedir. Bu sebeple suçun, barbarlığın, terörün, kısacası her türlü tehdidin sahibi olarak görülürler (Parlak, 2015: 44).

Ulus-devletlerin milli kimlik yaratma süreci, ortak bir dil, kültür, gelenek gibi etkenlerle inşa edilir. Bu kimliğin oluşturulmasıyla toplum homojenleştirilerek yani farklılıklardan kurtarılarak toplumsal bir bütünlük sağlanmaktadır. Ancak küreselleşme ile birlikte homojenliğin sürdürülmesi oldukça zordur. Bu nedenle, belirsizleşen sınırlar pek çok farklı kimliğin buluşmasını sağlamış ancak, ulus devlet sisteminin bu farklılığı reddeden yapısı ırkçılığı güçlendirmiştir. Dolayısıyla ırkçı bir düşüncenin oluşmasının ön koşulu “öteki”nin varlığı ile gerçekleşmektedir. “Biz” ve “öteki”nin paradoksal ilişkisinden yola çıkarak dışlama ve yok etme düşüncesiyle güçlenen ırkçılık her daim “öteki”ye ihtiyaç duymaktadır.

İrkçilik, insanlar arasındaki biyolojik ya da fiziksel farklılıklara sığınarak toplumdaki eşitsizliği oluşturur ve bu eşitsizliği yeniden üreterek devamlılığını sağlar. El- Kasım'a (1982: 11) göre, insanlar arasındaki eşitsizliğe dayanan ırk ayrımının niteliği onun “keyfi” olmasıdır. Yalnızca etnik bir gruba ya da farklı bir ırka mensup olan bireylerin diğer özelliklerine bakılmaksızın onları nesnel bir değerlendirmenin dışında bırakarak ayrıştırır.

İrkçiliğin üretilmesinde ve yayılmasında ırkçı grupların, kuramların büyük bir etkisi vardır fakat, ırkçılığı oluşturmak ya da önyargıları geliştirmek için yalnızca egemen bir gücün söylemde bulunması gerekmez. Çünkü günlük hayat içerisinde de

ırkçılık hızlı bir biçimde üretilir ve yayılır. Dilimize yerleşen ırkçı ifadeler, şakalar, deyimler, söylemler bir süre sonra olağanlaşmakta ve hayatın içerisine yerleşen bu pratikler ırkçılığın normal bir düşünce olarak kabul edilmesini sağlamaktadır. Irkçılığın sıradan bir hal aldığı belirten Dijk, ırkçılığın ifade bulduğu şaka, hakaret türü yaklaşımların egemen grubun dikkatini çekmediğini ancak daha fazla aşırılığa gidildiğinde farkına varıldığını belirtir (Dijk, 2003: 52).

İrkçılığın gelişimi ve varlığının idame etmesinde ise üç temel sebepten söz edilebilir. İlk olarak, ırk bilimi üzerinde yapılan çalışmalar kavramı yaygınlaştırarak pek çok ırkçı grubun oluşmasına yol açmıştır. Diğer sebep, Avrupalıların kendilerini üstün görerek siyahları aşağılamaları ve sömürü düzeni içerisinde ilişki kurmalarıdır. Üçüncü sebep ise, göçmenlerin hakim olan ulusun refah düzeyine erişebileceklerine dair duyulan korkudur. Ancak göçmen işçilerin hakim ulusun yapmayı istemedikleri işleri tamamlayıcı olmaları aslında göçmenlerin birtakım eksiklikleri kapatarak ülke ekonomisine katkıda bulduklarını göstermektedir (Giddens, 2008: 541).

Ötekileştirmenin zeminini kurduğu klasik ırkçılığın yeni ırkçılığa evrilmesi ise belli dönüşümler sonucunda gerçekleşmiştir. İlk kez Barker (1981)'in kullandığı “yeni ırkçılık” kavramı, etnik köken, kültür, din, dil gibi özelliklerin ırksallaştırılarak farkların keskin sınırlarla çizildiği, “öteki” görülen gruba yönelik ayrımcı yaklaşımlar olarak ifade edilebilir. Balibar günümüzün yeni ırkçılığını şu şekilde tanımlamaktadır:

“Yeni-ırkçılık, "sömürgelemeden kurtuluş" çağına, eski sömürgelemlerle eski metropoller arasındaki nüfus hareketlerinin tersine çevrilişi, insanlığın tek bir siyasal alan içinde parçalanışı çağına ait bir ırkçılıktır. Bizde göç karmaşığını merkez alan günümüz ırkçılığı ideolojik olarak, Fransa dışında, özellikle de Anglosakson ülkelerde çoktan beridir gelişmiş olan bir "ırksız ırkçılık" çerçevesi içinde yer alır: Baskın temanın biyolojik soyaçekim değil, kültürel farklılıkların aşılabilirliği olduğu bir ırkçılık; ilk bakışta bazı grup ya da halkların diğerlerine üstünlüğünü değil, "sadece" sınırların kaldırılmasının sakıncasını, hayat tarzlarının ve geleneklerin bağdaşmazlığını savunan böyle bir ırkçılık, haklılıkla, farkçı-ırkçılık olarak adlandırılabilir” (Balibar, 2000: 30).

Etki alanını genişleten yeni ırkçılığın “öteki”leri ise etnik topluluklar, kültürel, dilsel ya da dinsel farklılıklar ve göçmenler olarak ifade edilebilir (Sumbas, 2009: 267). Günümüzün yeni ırkçılığı özellikle göç eden insanlar üzerinde daha çok

hissedilmektedir. Göçmenlerin yerli kimliğe zarar verdikleri ve topluma ayak uyduramadıkları düşüncesi yabancı düşmanlığını oluşturmaktadır. Klasik ırkçılığın biyolojik farklıları öne sürerek kurduğu ırkçılığın yerini, bugün kültürel farklılıklar ile üretilen yeni ırkçılık almıştır. Bu durumda ırkçılığın yaşamın her döneminde var olduğu ancak toplumsal dönüşümlere ve koşullara ayak uydurarak kendini dönüştürdüğü görülmektedir.

Yeni ırkçılığı klasik ırkçılıktan ayıran nokta kültüre dayalı bir ırkçılığın gerçekleşiyor olmasıdır. Zamanla dönüşen bu ırkçılık biçiminde birbirinden farklı kültürlerin biraradalığının imkansızlığı vurgulanmaktadır. Taguieff farklı kültürel ve etnik grupların bir arada olamayacağına inanmakta bu nedenle yeni ırkçılığı "farkçı ırkçılık" olarak adlandırmaktadır (Taguieff, 2001:4). Balibar ise "farkçı ırkçılığın", ırkçılığı destekleyen ve onlara karşı çıkanlar arasında yaşanan çatışmalara müdahale edebilecek politik bir özelliği olan "meta ırkçılık" olarak görülebileceğini söylemektedir (Balibar, 2000: 32).

İrkçilik kapitalist sistemin devamlılığını sağlayan önemli etkenlerden biridir. Sermeye üretimini üst düzeye çıkarmayı, emek gücünü ise en alt düzeye indirmeyi amaçlayan kapitalist sistemde "işgücü etnikleşmiş"tir. Bu etnikleşme sabit kalırken, işgücü insanlara, zamana, ekonomiye ve hiyerarşik isteklere göre değişim gösterir. Zaman içerisinde topluluklar değişir, kimi parçalanır kimi ise yeniden oluşur ancak değişmeyen bir "zenci" her zaman vardır. "Eğer ortada hiç siyah yoksa ya da bu rolü oynamak için sayıları yetersizse "beyaz zenciler" icat edilebilir" (Wallerstein, 2000: 45,46). Miles klasik ırkçılığın yok etmek üzerine kurulu olmasına karşın yeni ırkçılığın "öteki"leri aşağılamak amacını taşıdığını belirtmekte ancak her durumda ırkçılığın ideolojik olduğunu ileri sürmektedir (Özçalık, 2008:5). Yeni ırkçılığın "öteki"leri olan göçmenlerin yok edilmesi kapitalizmin işleyiş sürecine ters düşmektedir. Çünkü, göçmenler ucuz iş gücünün önemli tamamlayıcılarıdır. Dolayısıyla "öteki"lere yönelik ayrımcı tutumlar daha çok üstü kapalı ve örtük bir biçimdedir. Bu durumda yeni ırkçılığın kendini var etme yöntemi söylemler üzerinden gerçekleşir. İrkçilik egemen söylemi üreten politikacılar, akademisyenler, gazeteciler gibi sembolik elitler aracılığıyla kontrol edilir (Dijk, 2009: 6). Sıradan bir insana göre bu seçkin grubun söylemleri sahip oldukları güç nedeniyle çok daha etkili olmaktadır. İrkçılığın söylemsel yollarla inşası toplumun zihinsel yapısı üzerinde etkili olmakla birlikte ayrımcılığa uğrayan grubun haklarına erişimi konusunda eşitsizlik yaratır. Azınlık

gruplara yönelik ırkçı görüşlerin toplumla paylaşılması ve yeniden üretilmesi söylemlerin, bu görüşler çerçevesinde toplumu ikna edici bir işleve sahip olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda egemen sınıf söylemin gücünden faydalanarak toplumsal kontrolü sağlamaktadır. Dijk (2000, 34-35) yeni ırkçılığın sembolik doğası gereği söylemsel olduğunu belirtir. Bu nedenle şiddet içeren bir ayrımcılığa göre daha doğal ve olağan görülmekte, dolayısıyla biz ve “öteki” ayrımını kolayca kurarak güçlü bir etki yaratmaktadır.

Yeni Irkçılığın Üretilmesinde Medyanın Rolü

Yeni ırkçılık, gündelik hayatımızda önemli bir yer kaplayan medyanın olanaklarından yararlanmakta, en büyük gücü olan söylemler aracılığıyla kendini üretmektedir. Medyanın bu gücü sebebiyle medya metinlerinde ırkçı ve ayrımcı kodların nasıl üretildiğini araştırmak gerekli hale gelmiştir. Irkçılık kendini şiddet ile var etmekte, böylelikle medya gerek görsel verileriyle gerekse şiddet içeren söylemleriyle ırkçı şiddeti yayan bir araca dönüşmektedir.

Hakim sınıfın toplumun düşünce, eylem ve zihniyet yapısı üzerinde kurduğu hegemonya iktidar araçlarını kullanmasıyla mümkündür. Böylelikle kapitalizm kendi iktidarını gerçekleştirmiş olur. İktidar, istediği toplum biçimini yaratmak için tüm araçları harekete geçirir. Bu süreçte iktidarın toplumun zihinsel yapısı ve eylemleri üzerindeki hakimiyeti onun toplum tarafından içselleştirilmesini sağlamaktadır (Çoban, 2010: 202). Chomsky, medyanın toplumsal bir işlevi olduğunu ancak medyanın bunu farklı bir amaçla uyguladığını ifade etmektedir. Ona göre medya, toplumsal zihniyeti oluştururken insanların hükümete ve onun her alanındaki toplumsal düzenlemelerine bağlılık sağlayacak şekilde eğitileceği bir amaca hizmet eder (Chomsky, 1993: 27).

Kitle iletişim araçları toplumsal rızanın sağlanarak iktidarın denetimi elinde bulundurmasında önemli bir görev üstlenir. İktidar, kendi çıkar ve ideolojisi için bir mücadele alanı olarak kullandığı medya üzerinden bağımlı kesimi ikna ederek hegemonyasını kurar. Barrett (2004: 79,80), Gramsci'nin bu konudaki görüşlerini şöyle özetler; hegemonya onun ideoloji ve politika üzerindeki düşüncelerini örgütleyen bir kavramdır. Hegemonyada kilit kavram olan “rıza” şiddete gerek duyulmadan inşa edilmekte ve böylelikle hem ideolojik alanda hem de toplumun bilinç yapısında etkili olmaktadır. Gramsci devlet okul, hukuk, medya gibi kurumlar aracılığıyla toplumda rıza üretiminin gerçekleştirildiği bir yöntem geliştirir. Kitleler ise üretilen politikalarla ikna

edilir böylelikle yönetilen kitlenin desteğini alan egemen kesim devamlılığını sağlamış olacaktır (Güngör, 2016: 273). Başka bir deyişle kitleleri yönlendirmenin yolu olan rızanın, egemen sınıf tarafından sağlanması hegemonyanın gerçekleşmesi ve devamı için gereklidir. Rıza üretimi, bireylerin istemedikleri, karşı çıkabilecekleri düşünce ya da davranışlara yönelik bakış açılarını değiştirmeleri yani ikna olmaları ve rıza göstermeleridir. Kavram ilk kez Lippmann (1922) tarafından “*Public Opinion*” isimli kitabında kullanılmıştır. Ona göre, propagandanın rıza üretiminde oldukça önemli bir yeri vardır. Dolayısıyla karşı çıkılan şey üzerine propaganda yöntemleri uygulandığında toplum ikna edilebilecektir. Demokraside sınıflar olduğunu belirten Lippman'a göre toplumu ilgilendiren tüm konularda etkin olan, "öteki"ler üzerinde kararlar veren seçilmiş sınıf, ilk başta gelir. Çoğunluğu "öteki"lerin oluşturduğu gruba "şaşkın sürü" adını veren Lippmann bu grubun katılımcı değil izleyici olduğunu belirtir (Chomsky, 2016: 3-5). Totaliter rejimler şiddet ya da baskı yoluyla kitleleri etkilerken, demokratik toplumlarda bu durum farklılaşmaktadır. Herman ve Chomsky'e (2012: 72) göre, kitlelerin rıza gösterme yolu ise propaganda yoluyla gerçekleşmektedir. "Propaganda modeli" medyanın niçin egemen grubun çıkarlarına yönelik çalıştığına, sermaye ve çıkar ilişkilerine, medyayı etkileyen güçlere odaklanır.

İktidarın medyayla olan sıkı bağı sebebiyle hem düşünsel ve politik olarak hem de ekonomik açıdan medya sahipleri hakim gruba bağımlı durumdadır. Egemen sınıfın elinde olan medya, haberleri hakim grubun çıkarları ve istekleri doğrultusunda değerlendirerek ideolojik bir aygıt olarak varlığını sürdürür. Toplumun sesi olmaktan ziyade egemenleri temsil eden ve gerçekliği istediği şekle sokan medya toplumu da bu bakış açısıyla şekillendirerek kolaylıkla egemenlerin ideolojisini zihinlere yerleştirir.

Medya ulaştığı her bireye kim olduğunu sormakta ve kabul ettiği kimliğin dışında kalan bireyleri ötekileştirerek onları ayrımcı söylemlerine maruz bırakmaktadır. “Öteki” görülen kimliklere yönelik oluşturulan dışlayıcı söylemler, ayrımcı zihniyetin toplumun her alanına yayılmasına yol açacaktır. Böylece toplumdaki hakim kimlik yapısı vurgulanarak, “biz” ve “öteki” ayrımı medya tarafından yeniden kurgulanır. Medyanın milliyetçiliği kullanarak etnik çatışmaları körükleyen söylemleri toplumun günlük hayatında da bu çatışmayı yaratır. Bu noktada üretilen söylemler toplumsal bütünlüğe zarar vererek daha büyük bir ayrışmaya yol açacaktır. İlk olarak söylemsel ifadelerle dışlanan “öteki” bir sonraki adımda yok etme eylemleriyle karşı karşıya kalacak ve bir linç toplumunun ortaya çıkması kaçınılmaz olacaktır. Çünkü medyanın

“öteki”nin imajını potansiyel suçlu, tehlikeli ve tehdit edici şekilde temsil etmesi kutuplaşmayı yaratmaktadır (Mora, 2011: 200). Medyanın negatif kalıpyargıları azınlık grupların tümünü kapsayacak şekilde haberleştiriyor olması toplumsal algıyı etkilemekte ve önyargıların oluşmasına sebebiyet vermektedir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi medyanın kitleleri harekete geçirebilme gücü ve şiddeti körükleyen söylemleri ile toplumu harekete geçirerek ırkçı bir şiddeti yaratması an meselesidir. Yakın geçmişte örneğini gördüğümüz Ruanda katliamında medyanın tartışılmaz bir yeri vardır. 1994 yılında yaklaşık bir milyon kişinin öldüğü Ruanda soykırımında dönemin en yaygın medya aracı olan radyo soykırım üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Hutu ve Tutsiler arasında yaşanan etnik çatışma radyo aracılığıyla alevlenmiş, radyolarda Tutsiler için kullanılan ırkçı söylemler ve yapılan anonslar saldırıların hızla büyümesine yol açmıştır. Yakın geçmişte yaşanan bu olay söylemlerin soykırıma dönüşmesinde medyanın ne kadar etkili ve güçlü olduğunu göstermektedir.

İrkçılığa ilişkin söylemlerin medya açısından incelenmesinde iki önemli etken söz konusudur. İlki, medyanın hegemonik yapısını görünürleştiren ırkçı söylemlerin kimler tarafından üretiliyor olduğudur. Diğeri ise, medyanın söylemsel alanıdır. Medyada kullanılan dil ve söylemler aracılığıyla iletilen mesajlar toplumun o dönemdeki zihinsel yapısını ifşa etmekte aynı zamanda izleyicinin de ırkçı söylemlere nasıl eklemlendiğini göstermektedir (Keneş, 2014: 416).

Medyanın belirli gruplara yönelik söylemler üzerinden ürettiği temsiller toplumdaki iletişim süreçlerini stratejik bir biçimde şekillendirir. Bu noktada medyanın, toplumda yabancılara yönelik önyargıları ve eşitsizlikleri oluşturmasında ideolojik bir işleve sahip olduğu görülmektedir.

Yeni İrkçılık ve Cinsiyetçilik

Farklılıkları temel alarak gerçekleşen ve ayrımcılığa dayanan yeni ırkçılık, cinsiyetçi bir yaklaşımla bu ayrımcılığı kadınlar üzerinde de gerçekleştirir. En temelde kadın ve erkeğin doğuştan gelen biyolojik farklılıkları kadını ayrımcılığın zeminini kuran ötekileştirme için yeterli bir sebep olarak görmektedir. Başka bir deyişle “kadının ufukta belirmesi “öteki”nin belirmesinin özel bir şeklidir” (Gasset, 1999: 150). Stepan bilimde analogik düşüncenin doğasını analiz etmek için ırk ve cinsiyet benzeşimini ele aldığı çalışmasında, ırkların gelişme düzeylerini cinsiyet üzerinden nasıl ele alındığını incelemiştir. Bu analogiye göre, kadın hem insan türünün az gelişmiş ırkı olarak

görülmekte hem de cinsiyetin az gelişmiş ırkını temsil etmektedir (Stepan, 1986: 264). “Öteki”nin kadın üzerinden yaratılışı, etnik, cinsiyet ya da kültürel farklılıklar şeklinde birbirinden ayrı düşünemeyeceğimiz bütünsel bir yapıya sahiptir. Burada belirtmek istenen bütünsel yapı kadın ve ötekileştirilen doğu arasında ilişki kurmaktadır. Sömürgecilikle birlikte dünyada doğu ve batı anlayışı oluşmuş doğu dışilin temsili, batı ise erilin temsili olarak görülmüştür. Bu düşünce şekli bilimsel açıdan gelişen Batı'nın kendini Doğu'dan üstün görüyor olmasına dayanmaktadır. Bu sebeple Batı barbar gördüğü Doğuyu uygarlaştırma hakkına sahip olduğunu ilan etmiştir. Ancak bu durum sömürgeleştirilenin bir söylemi olup Batı'nın isteklerine dayalı uygarlaşmanın gerçekleşmesi anlamına gelmiştir. Bu anlamda kapitalizme dayalı iktidar ilişkileri ise cinsiyetlendirilmeye dayalı şekil almıştır (Sancar, 2014: 48).

Miles'a (2000: 125) göre, ırkçılık ve cinsiyetçilik arasındaki ilişkinin dayandığı bir başka nokta da kadınların doğurganlık özellikleridir. Kadının salt görevinin çocuk büyütme olduğunun savunulması kadını, ekonomik ve politik alanların dışına itmektedir. Kadının doğurganlığının ırkları oluşturması ise ırksallaşma sürecinin temeli olarak görülür. Kadınlar gelişen sanayileşmeyle birlikte ulus devletin ihtiyaç duyduğu işgücünün önemli bir bölümünde yer alarak kamusal alanda var olmuşlardır. Ancak kadının işgücüne ve toplumsallaşmaya yönelik katkısından ziyade, onun "anne" oluşuna dair düşünce şekli hakimiyetini korumuştur. Kandiyoti ise, bu konuda kadının üretimdeki katkısının yok sayıldığını ve toplumsal değişim içerisindeki konumunun çocuk doğurmak olduğunu belirtmektedir (2013: 50). Türkiye'ye baktığımızda kadının konumu yaşanan tarihsel süreçlerle birlikte şekil almış, özellikle ulus devletin kurulma sürecinde kadına önemli roller yüklenmiştir. Türkiye'de kadının konumuna yönelik tepkiler, özellikle 80'lerden sonra ivme kazanmış olan kadın hareketlerinin eleştirdiği "devlet feminizmi" olmuştur. Yasalarla kabul edilmiş olan ve ülkenin tüm kadınlarını kapsadığı ileri sürülen kadın erkek eşitliği, yalnızca modern kadını kapsamıştır. Kadının özgürleşmesi yönündeki adımlardan çok, modern toplumu oluşturmaya çalışan "devlet feminizmi" kadını “anne” olarak gördüğü bir politika uygulamıştır. (Ağduk, 2013:301). Sancar ise, Türkiye'de ulus-devletin kurulma sürecinin cinsiyetlendirilerek inşa edildiğini ve kadınların modern toplumun inşa sürecinden dışlandıklarını belirtmektedir. Devletin ordu, dış politika, maliye gibi üst kurumlarına katılamayan kadınlar eğitim ve sağlık gibi alanlara yönlendirilmiş yani karar mekanizmalarından uzak tutulmuştur.

Böylece modern toplumun oluşumunda kadın, yuvasını inşa eden evini kuran ve bunları öğretmekle görevli olarak, daha çok "dişil" bir alandan dahil olmuştur (2014: 307-308).

İrkçılık ve kapitalizm arasındaki ilişkinin ucuz işgücü sistemi çerçevesinde işlediğini ve etnikleştirdiğini söylemiştik. Kapitalizmle birlikte sömürgeleştirilen devletlerden gelen birçok insan köle ticaretinde kullanılmış ve böylelikle hem ırkçı hem de cinsiyetçi bir tutum sergilenmiştir. Örneğin, beyaz kadın statü olarak üst seviyede görüldüğünden yine kendi sınıfından erkeklerle evlendirilmiş, diğer taraftan siyah kadın ev işlerinde çalıştırılmak için köle olarak kullanılmıştır. Bu durum belirli bir süreç sonunda kanunlarla düzenlenmiş yani ırkçılık yasallaşmıştır. Siyah ve beyazların birbirleriyle evlenmeleri yasaklanmış, köle olan bir siyahla beyaz bir kadının evliliği neticesinde doğan her çocuğun ömür boyu köle olarak kalacağı yasal olarak kabul edilmiştir (Federici, 2012: 160). Bu kanunlar yoluyla ırkçılığın yasal bir hal alması iktidar ve ırkçılık arasındaki sıkı bağı resmederken toplumda ırkçılığın inşa edilme yollarını ve ırkçı bir toplumun nasıl yaratıldığını göstermektedir. Diğer taraftan ise ırkçılık, bazı devletlerin ideolojisi haline gelmiştir. Örneğin Almanya'da, Nazilerin Yahudiler üzerinde uyguladığı ırkçılık, devletin bir politikası olarak uygulanmıştır. Türkiye ise, Batıya dönük bir modernleşme serüveni yaşamıştır. Çağdaş devletlerin seviyesine yükselme amacıyla hareket edilen bu süreçte laiklik, milliyetçilik gibi unsurlar özelliklerini batılılaşma çerçevesinde kazanmışlardır. Dolayısıyla ırkçılığın Batı'da baskın olduğu bu dönemde Türkiye'de bu durumdan etkilenmiştir. 1930 ve 1940'lı yıllarda Türkiye'de ırkçılık uygulamaları yaşanmıştır. Örneğin, Maden Arama Enstitüsü ve askeri okullar gibi kurumlarda Türk soyundan olma koşulu getirilmiş, devlet kurumlarında çalışan pek çok kişinin işine son verilmiştir. Herkesin Türkçe konuşma zorunluluğu ve gayrimüslimler üzerinde uygulanan varlık vergisi de bu uygulamalar içerisinde sayılmaktadır (Arslan, 2008: 410, 412).

Lutz toplumsal cinsiyet ve göç arasındaki ilişkiyi üç açıdan değerlendirir. İlk olarak göçmenler makro seviyede, cinsiyete dayalı olan işlerde (ev içi iş ya da inşaat sektörü gibi) bölümlere ayrılarak konumlandırılırlar. İkincisi ise, mezo düzey adını verdiği cinsiyete dayalı aile düzenlemeleri ve onların bakımları ile ilgilidir. Üçüncüsü olan mikro düzeyde ise, göçmenlerin kimlik ve pozisyonları görünür hale gelmektedir. Yani göçmen kadınların aile hayatları ve işleri ile ilgili her durumu uyumlu bir düzeyde yürütmeleri beklenir. Günlük yaşam pratiklerinde toplumsal cinsiyete özgü nitelikler yansıtılır ve eşzamanlı olarak, göçmenlerin uluslararası sosyal alanlardaki konumu

yaşam döngüsü, sınıf, etnisite kesişimleriyle şekillenir (Lutz, 2010: 1658). Yaşam şartlarını iyileştirmek ve daha insani bir hayat yaşamak için göç eden kadınlar ucuz işgücü mağdurları olarak hak ettikleri ücretin altında çalıştırılmakta ve etnik farklılıkları nedeniyle ayrımcılığa uğramaktadırlar. Bu noktada kadın göçmenlerin ırkçılığa daha fazla maruz kaldıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Çünkü bu bakış açısına sahip olanlar için onlar, bir göçmen olarak hem bir yabancı hem de kadındırlar.

Cinsiyetçiliği odağına alan “yeni ırkçılık” kültürel, sınıfsal ve etnik ayrımcılığa uğrayan göçmen kadınları ırkçı tutumların nesnesi haline getirmektedir. Kadınlar hem ataerkil sistemin baskısı altında hem de yeni ırkçılığı oluşturan (kültürel, sınıfsal, etnik) bütün ayrımcı bileşenlerle çok yönlü bir ötekileştirme ve dışlanmaya maruz kalırlar. Çalışmanın odağında olan yeni ırkçılığın kadınlar üzerinde nasıl gerçekleşiyor olduğu ve medyada yer alış şekilleri aşağıdaki beş örnek üzerinden incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmanın ilk örneği Suriyeli kadın sığınmacı özelinde incelenecektir. 2011 yılında Suriye’de yaşanan iç savaş insanları yerinden etmiş ve birçoğu Türkiye’ye sığınmıştır. Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye göç etmeleriyle birlikte gerek sosyal medyada gerekse geleneksel medyada sığınmacıların istenmediklerine yönelik söylemler ve ırkçı yaklaşımlara rastlamak mümkündür. Örneğin, haberlerin ve köşe yazılarının incelendiği "Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem-2017" raporuna göre, 79 farklı grup hakkında toplam 6782 nefret söylemi tespit edilmiştir. Bu gruplar içerisinde 1148 içerik ile Suriyeli Sığınmacılar ikinci sırada yer almıştır (https://hrantdink.org/attachments/article/1265/Nefret_Soylemi_rapor_kapakl%C4%B1_web_2.pdf).

Suriye’de yaşanan iç savaş sebebiyle ailesiyle birlikte Türkiye’ye gelen sığınmacı Emani El Rahmun Sakarya’da 7 Temmuz 2017’de biri komşusu olmak üzere iki Türk tarafından tecavüze uğramıştır. Aynı zamanda hamile olan Emani ile birlikte 10 aylık bebeği de öldürülmüştür. Toplumda oldukça tepki çeken ve günlerce konuşulan Emani’nin yaşadıkları medya kuruluşları tarafından da işlenmiştir. Ancak söz konusu olayın Doğan Haber Ajansı (DHA) tarafından ele alınış şekli oldukça sorunludur. Haber sitesinde yer alan ilgili haberin bir kısmında şu ifadeler yer verilmiştir: "...Ancak öldürülen Suriyeli kadının güzelliği ile dikkat çektiği, komşusu olan Birol K'nın bu nedenle olayı gerçekleştirmiş olabileceği öğrenildi." (Gediman, 2017: <https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/07/08/dha-hurriyet-ve-sozcuden-sakaryadaki-vahsete-skandal-haber>).

Haber metninde savaş mağduru kadının güzelliği olayın yaşanmasının bir nedeni olarak yansıtılmış, güzellik yaşanabilecek kötülükler meşruluk sağlayan bir neden olarak görülmüştür. Yaşanan bu şiddetin toplumsal, psikolojik, politik boyutları, ırkçı nefretin nedenleri üzerinde durulmamış aksine cinsiyetçi bir dil benimsenmiştir. Suriyeli kadınlarla ilgili şiddet, tecavüz, çocuk gelinler, ekonomik sömürü gibi söylemlere medyada sıklıkla yer verilmektedir. Konuyla ilgili yapılan bir çalışma olan “Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem-2017” raporunda Suriyeli sığınmacıların uğradığı ayrımcılık ve nefret içeriklerinde sığınmacıların işsizlik, güvenlik sorunu, terör, toplumdaki gerginlik ile özdeşleştirildiği ve özellikle Suriyeli kadınların topluma karşı tehdit olarak gösterildiği belirlenmiştir. (https://hrantdink.org/attachments/article/1265/Nefret_Soylemi_rapor_kapak1%C4%B1_web_2.pdf).

Göçmen kadınların toplumdaki önyargılı kesimler ya da medya tarafından ötekileştirilmeleri onları daha çok yalnızlığa itmekte onları açık bir hedef haline getirmektedir. Diğer taraftan bu kadınların göç ettikleri toplumun diline hakim olmayışları iletişim kurmalarını engelleyerek göçmen kadınların savunmasız kalmalarına sebep olmaktadır. Yaşanan bu durumlar ise kadınları, hem ırkçı eylemlere hem de erkek şiddetine açıkça maruz bırakır. Yabancılara yönelik olumsuz kalıpyargıların hakim olduğu bir toplumda ise göçmen kadınlara yönelik şiddet ve ırkçılık kaçınılmaz olarak artar. Yukarıda yer verilen raporda da belirtildiği gibi Suriyeli sığınmacılara karşı oluşturulan nefret oldukça yaygındır. Bu nefret dilinin medyada yoğun olması ise ayrımcılığın normalleşmesine neden olur. Örnekte de görüldüğü gibi toplumda Suriyeli sığınmacılara karşı var olan ırkçı nefret, yeni ırkçılığın açık hedefi olan Suriyeli kadın göçmen Emanî üzerinde gerçekleşmiştir. Medyanın da etkisiyle normallaşan ırkçılık, daha fazla yayılarak toplumdaki şiddet olaylarının artmasına yol açmaktadır.

Diğer bir inceleme örneği ise Ugandalı iki göçmen kadının yaşadıkları ve olayla ilgili haberin yaklaşımıdır. Ugandalı Beatrice Babirye ve Violet Nantaba adlı ikiz kardeşler ülkelerindeki işsizlik sebebiyle geride çocuklarını bırakarak daha iyi bir yaşam umuduyla Türkiye'ye gelmişlerdir. Violet 31 Ağustos 2016 tarihinde İstanbul'daki evlerine kendisiyle birlikte olmak için gelen iki erkek tarafından tecavüze uğramış ve dövülerek öldürülmüştür. Kız kardeşi Beatrice ise aynı kişiler tarafından cinsel ve fiziksel şiddete maruz bırakılmış ve dövülerek hastanelik edilmiştir. İkiz

kardeşlerin yaşadıkları bu olay basına yansımış ancak Milliyet gazetesinin internet sitesindeki haber başlığında, haberin içeriğinden ve yaşanan ırkçı şiddetin öneminden oldukça uzak bir dil benimsendiği görülmektedir.

Gazetenin internet sitesindeki haber ise şu şekilde ifade edilmiştir: " *Son dakika... Türkiye'ye turist olarak geldiler, fuhuş yapıp...*" (<http://www.milliyet.com.tr/turkiye-ye-turist-olarak-geldiler--gundem-2666555/>)

Haberin başlığında kadınların turist olarak vurgulanmaları ve haber başlığının sonunun üç nokta şeklinde bitmesi okuyucunun dikkatini çekmeye yöneliktir. Özellikle yapılan "turist" vurgusu yabancı kadınları fuhuş yapmakla özdeşleştirmekte dolayısıyla yabancı kadınlara karşı bir ötekileştirme gerçekleştirilmektedir. Ayrıca turist ifadesini kullanarak özellikle fuhuş yapıldığının belirtilmesi bir genelleme ifadesi olmakla birlikte biz ve "öteki" kurgusu tekrar edilmiş, kötü olanların yabancılar yani "öteki"ler olduğu kabul edilmiştir. Diğer taraftan kadınların özellikle fuhuş yaptıklarının belirtilmesiyle yaşanan şiddet yok sayılmakta, sanki kadınlar başlarına geleni hak ediyorlarmış gibi bir algı yaratılmakta ve böylelikle yaşanan şiddet normalleştirilmektedir.

İrkçılık ve kapitalizm arasındaki ilişkiyi gözden geçirdiğimizde sömürgeleştirilen ülkelerden gelen kadınların ucuz işgücüsüyle, kötü şartlarda çoğu kez yapılmak istenmeyen işlerde çalıştırıldıklarını söylemiştik. Özellikle dil bilmiyor oluşları ve kağıtsız olmaları gibi onlar için hayati olan bu sorunlar kadınları denetlenmeyen yasadışı işlerde çalışmaya itmekte ve kapitalizmin geçmiş zamanda uygulamaya koyduğu köle ticaretini bugün insan ticareti olarak güncellemektedir.

Başka bir örnek ise Aydinses haber sitesinde yer alan bir köşe yazısı üzerinden incelenecektir. "*Türk kadınlarının yeni kuması Suriyeli Kadınlar*" (<http://www.aydinses.com/turk-kadinlarinin-yeni-kumasi-suriyeli-kadinlar-makale,866.html>) başlıklı köşe yazısı hem içeriği hem de başlığı itibariyle göçmen kadınları nesneleştiren cinsiyetçi ve ırkçı bir söyleme sahiptir. Yazar öncelikle Rus kadınların Türkiye'ye gelerek Türk erkeklerini baştan çıkardıklarını, şimdi ise Suriyeli kadınların Türk erkekleriyle evlenerek yuva yıktıklarını açıkça belirtmektedir.

Yazar, "*Uzun zamandan beri süren Rus kadın Nataşa furyası tam bitmişken, Suriye savaşı patlak verdi*" sözleri ile göçmen kadınların aile hayatına zarar verdiğini belirtmekte ve kadınları bir tehdit olarak görmektedir. Öte yandan Sovyetler birliğinin yıkılmasıyla birlikte Türkiye'ye göç eden kadınların "Nataşa" olarak adlandırılması

oldukça yaygın kullanılan bir imaja dönüşmüştür. Medyanın yanı sıra film ve dizi sektöründe de oldukça sık kullanılan kavram Rus kadınlarının genelini "Nataşa" olarak adlandırmakta ve ırkçı bir yaklaşıma maruz bırakmaktadır. Yazının diğer bir bölümünde yer alan "*Alımlı, güzel, erkek ruhuna hitap eden rus kadınlarının Türkiye'de fazlasıyla yuva yıkmasıyla, Türk kadınları ikinci plana atıldı maalesef*" ifadesi Rus göçmen kadınları cinsel manada bir nesne olarak tanımlamakta ve "yuva yıkan kadın" şeklinde konumlandırmaktadır.

"...*Türk kadınları bu kadınlara fırsat vermemeli.. Mücadeleye başlamalı. Hadi hanımlar kocalarınızı yabancı kadınlardan kurtarın.....*" ifadesiyle bitirilen yazı Türk kadınlarına uyarı yapmakta, evine sahip çıkması hatırlatılmakta ve göçmen kadınları zararlı olarak konumlandırmaktadır. Ancak diğer taraftan erkeklere yönelik eleştirinin yapılmıyor oluşu eril düzenin varlığını resmederken bu hegemonyanın devamlılığını beslemektedir. Ülkelerinde yaşanan savaş sebebiyle Suriyeli kadınların başka bir ülkede yaşama tutunma çabaları ve bu süreçte kadın olarak yaşadıkları sorunlara değinilmemesi dahası ataerkil yapıyı destekleyen bir dilin kullanılmış olması kadınları "öteki" ve değersiz kılmaktadır.

Sancar Türkiye'deki ulus devlet sürecinin cinsiyetlendirilerek inşa edildiğini ve kadının "dişil" bir alandan dahil edildiğini belirtir (2014: 307-308). Bu bağlamda Türkiye'nin ulus devlet sürecinden bugüne kadar kadına yüklediği rollerin değişmediği görülmekte, kadını yuvasına sahip çıkmakla ve bir aileye sahip olmakla yükümlü tutmaktadır. Savaşın yıkımından kaçarak başka bir ülkeye sığınan kadınların sorunlarını tartışmaya yönelik bir yaklaşımın olmadığı bu örnekte, kadını politik ve düşünsel alandan sıyıran ve bir kadın olarak konumunu erkeğine sahip çıkmakla ya da yalnızca doğurmakla ilişkilendiren zihniyetin varlığını hala devam ettirdiği görülmektedir.

Yukarıda incelediğimiz örneği destekleyen başka bir haber ise Oda Tv haber sitesine aittir. "*Suriyeli kadınlar Türk erkeklerinin aklını çeliyor*" (<https://odatv.com/suriyeli-kadinlar-turk-erkeklerinin-aklini-celiyor-1009141200.html>) başlıklı haber, bir önceki örnekte aktarıldığı gibi kadını Türk erkeklerinin aklını çelmekle meşgul olarak görmekte ve kadını cinsiyetçi bir kalıba sıkıştırılmaktadır. Guardian gazetesinden alınan haber, Suriyeli kadınların Türk erkekleriyle yaptıkları evliliklerin çeşitli sebeplerini ve erkeklerin eşlerini Suriyeli bir kadınla evlenmekle tehdit ettiklerini belirten bir içeriğe sahiptir. Ancak yazının başlığı bu içerikten bağımsız olarak oluşturulmuş, cinsiyetçi ve ırkçı bir dil benimsenmiştir.

Oda tv'nin yer verdiği bu haber başlığına göre "Türk erkeklerin aklını çelen", boşanmaların ya da evliliklerin müsebbibi olarak Suriyeli kadınlar görülmekte, erkekler ise yaşanan olaylardan sorumlu tutulmamaktadır. "Biz" ve "onlar" karşıtlığı keskinleştirilirken gazetenin hedefinde olan Suriyeli kadınlar "tehlikeli" olarak sunulmakta ve topluma giren yabancının huzuru kaçtığı vurgusu yapılmaktadır.

Bir başka örnek ise Hürriyet gazetesine aittir. Gazetede yayınlanan haberin başlığı şu şekildedir: "*Türk erkeklerin Nataşa faturası 600 milyon doları buluyormuş*" (<http://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-erkeklerin-natasa-faturasi-600-milyon-dolari-buluyormus-9184281>). Yeni ırkçılığın kendini söylemler aracılığıyla var ettiğini belirtmiştik. Bu haber başlığında yer alan "Nataşa" söylemi yeni ırkçılığın söylemlerle nasıl üretildiğini göstermekte aynı zamanda Rus kadınları ötekileştirmektedir. "Nataşa" söyleminin toplumda ve medyada sıklıkla kullanılması ise bu kavramı olumsuz bir kalıpyargıya dönüştürmüştür. Bu söylemlerin medyada sıklıkla yer alması oluşu okuyucunun zihninde bu kalıpyargıların oluşumunu sağlamaktadır. Diğer taraftan Rus kadınların cinsel bir meta olarak algılanmasına sebebiyet veren bu söylemlerin toplumun geneline yayılması ise önyargıların kanıksanmasına yol açmakta yeni ırkçılığın göçmen kadınlar üzerindeki şiddetini artırmaktadır.

Yeni ırkçılığın önemli bir unsuru olan göç kavramı ırkçılaştırma sürecinde "göçün ekonomi politiği"ni açıklamak için kullanılır. Kapitalizmle bağlantılı olan bu süreç sermaye ve sınıf oluşumu ile açıklanır (Yılmaz, 2008: 21). Bu noktada göçmen kadınlar emek sömürsünün yoğun olduğu işlerde ve yapmayı istemedikleri alanlarda çalışmak zorunda bırakılırlar. Özellikle medyada kullanılan ayrımcı dil göçmen kadınları seks işçisi olmakla ön plana çıkarmakta, Rusya'dan gelen tüm göçmen kadınları genelleterek "nataşa" söylemini kullanmaktadır.

Sonuç

Biyolojiye dayalı olan ırkçı uygulamalar kültüre dayalı bir ırkçılığa dönüşerek insanlar arasındaki ayrımı kültürel farklılıklar üzerinden oluşturmuştur. Yeni ırkçılık olarak kavramsallaşan bu yaklaşıma göre farklı kültürel özelliklere ya da farklı yaşam şekillerine sahip olan insanların bir arada yaşamaları pek mümkün görülmemektedir. İrkçılık, sınıf, cinsiyetçilik gibi yapılar birbirinden bağımsız olmamakla birlikte her birinin baskısı "öteki"ni oluşturmakta, kısacası bu yapılardan birinin oluşması diğerinin de oluşumunu beraberinde getirmektedir. Neredeyse en eski ötekileştirme biçimlerinden

biri olan kadına yönelik ayrımcılık yeni ırkçılığın önemli tamamlayıcılarından biridir. Sınıfsal ve kültürel farklılıkların toplumsal cinsiyet üzerinde ırksallaştırılarak yapılanması ise ideolojik bir çerçevede işlemektedir.

Medyanın toplumlar üzerindeki etkili gücü fikir ve ideolojilerin işlenmesinde en etkili araçlardan biridir. Medya metinlerinde sürekli olarak üretilen mesajlar değer sistemlerimizi, fikirlerimizi etkileyerek zihinlerimize sızmaktadır. Dolayısıyla ırksal ideolojiler medya aracılığıyla azınlık grupların kimliklerini inşa etmek ve toplumları etkilemek için kullanılmıştır.

Yeni ırkçılığın medyada varoluşunu söylem analizi yöntemiyle incelediğimiz çalışmamızda, söylemlerin medyada üretilen “öteki” imajının oluşmasında büyük rol oynadığı görülmüştür. Çalışma beş farklı örnek üzerinden incelenmiş ancak kadınların maruz kaldıkları ırkçı yaklaşımın dayanağının aynı ideolojinin sonucu olduğu görülmüştür. Medyada haberlerin verilme şekli oldukça sorunlu olup, kadınların yaşadıkları ırkçı şiddeti tartışmaktan ziyade cinsiyetçi bir dilin tercih edildiği görülmektedir. Medyada göçmen kadınlara yönelik yapılan olumsuz değerlendirmeler ait olunan grubun özellikleri olarak temsil edilmiş, bu temsiller ise etnik önyargılardan kaynaklı olarak oluşturulmuş ve ait olunan kimliğe yönelik söylemler üretilmiştir. Başka bir deyişle medya, göçmen kadınların etnik yapıları üzerinden yapmış olduğu yorumlarla ve cinsiyetçi bir dille temsiller oluşturmuş dolayısıyla medya bu sürecin etkili bir parçası olmuştur.

Geçmişten bugüne var olan ırkçılık zaman ve koşullar gereğince dönüşmüş, yeni ırkçılık biçimleriyle varlığını korumuştur. Ancak ırkçılığın karşısında barış ortamının kurulabilmesi için ırkçılığa maruz kalan grupların bir karşı duruş sergiliyor olması yeterli bir çözüm olmayacaktır. Aynı zamanda ırkçı ve ayrımcı zihniyetin toplumsal bir terk edilişle gerçekleşmesi gerekmektedir. Ayrımcı düşüncelerden kurtularak sürdürülen bir yaşam, gelecek kuşakların temiz ve barışçıl bir toplum olmalarını sağlayacaktır. Son olarak etkili bir güç olan medyanın ırkçı, cinsiyetçi ve ötekileştiren tüm söylemlerden uzak kalarak duyarlı olması barışçıl bir ortamın yaratılmasında önemli bir adımdır.

Kaynakça

- Arslan, Emre (2008). "Türkiye'de Irkçılık", Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce-Milliyetçilik. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ağduk, Meltem (2013). "Cumhuriyet'in Asil Kızlarından 90'ların Türk kızlarına..1990'larda Bir Türk Kızı: Tansu Çiller". Vatan, Millet, Kadınlar. Ayşe Gül Altınay (drl.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Balibar, Etienne (2000). "Bir Yeni Irkçılık Var Mı?". Irk, Ulus Sınıf. Çev., Nazlı Ökten. İstanbul: Metis. Yayınevi.
- Barrett, Michele (2004). Marx'tan Foucault'ya İdeoloji. Çev., Ahmet Fethi. İstanbul: Doruk Yayıncılık.
- Barker, Martin (1981). New Racism: Conservatives and the Ideology of the Tribe, London, Junction Books.
- Chomsky, Noam (1993). Medya Gerçeği. Çev., Abdullah Yılmaz. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- Chomsky, Noam (2016). Medya Denetimi. Çev., Elif Baki. İstanbul: Everest Yayınları.
- Çoban, Barış (2014). "Ötekiler ve Alternatif Medya". Azınlıklar ve Medya, Suat Sungur (ed.). İstanbul: Derin Yayınları.
- Çoban Keneş, Hatice (2014). "Yeni Irkçı Söylemlerin Eklemliliği ve Medyanın İşlevi". Ankara Üniversitesi SBF Dergisi. Cilt: 69. No: 2.
- Çoban, Savaş (2010). "Savaş Kışkırtıcısı Medya Üzerine". Medya Barış ve Savaş. Barış Çoban (der.), İstanbul: Kalkedon Yayınları.
- El-Kasım, Enis (1982). "Irkçılık Ve Dünya Barışı". Siyonizm ve Irkçılık. Ankara: A.Ü.S.B.F. Yayınları No: 511.
- Federici, Silvia (2012). Caliban ve Cadı: Kadınlar, Beden ve İlksel Birikim. Çev., Öznur Karakaş. İstanbul: Otonom.
- Gediman, M. Fatih (2017). "DHA, Hürriyet ve Sözcü'den Sakarya'daki vahşete skandal haber!", Sabah. <https://www.sabah.com.tr/gundem/2017/07/08/dha-hurriyet-ve-sozcuden-sakaryadaki-vahsete-skandal-haber>. (Erişim Tarihi: 27.07.2018).
- Gasset, Ortega Jose (1999). İnsan ve "Herkes". Çev., Neyire Gül Işık. İstanbul: Metis Yayınları.
- Giddens, Anthony (2008). Sosyoloji. Çev., Şebnem Pala Güzel. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Güngör, Nazife (2016). İletişim Kuramlar ve Yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Herman, Edward ve Chomsky, Noam (2012). Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politikası. Çev., Ender Abadoğlu. İstanbul: BGST Yayınları.
- Kandiyoti, Deniz (2013). Cariyeler, Bacılar, Yurttaşlar: Kimlikler ve Toplumsal Dönüşümler, İstanbul: Metis Yayınları.
- Lilleker, Darren (2013) Siyasal İletişim Temel Kavramlar. Çev., Abdullah Altın., Y. Devran, A. Nas, B. Ekşi ve Y. Göksu (Ed.), İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Lippmann, Walter (1998) Public Opinion (with a new introduction by Michael Curtis). New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers.
- Lutz, Helma (2010). "Gender in the Migratory Process," Journal of Ethnic and Migration Studies. 36. no:10.
- Miles, Robert (2000). Irkçılık. Çev., Sibel Yaman. İstanbul: Sarmal.
- Mora, Necla (2011). Medya Çalışmaları ve Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Özçalık, Sevil, (2008). Ötekileşme ve İşlevleri. <https://docplayer.biz.tr/18242744-Otekileşme-ve-islevleri.html>. (Erişim Tarihi: 13.07. 2018).

- Parlak, İsmet (2015). "Kimliğin İnşası, Ötekinin İcadı ve Şeytanlaştırma", Öteki'nin Var Olma Sancısı: Türk Politik Kültüründe Şeytanlaştırma Eğilimleri. İsmet Parlak (der.) içinde. Bursa: Dora Yayıncılık.
- Sancar, Serpil (2014). Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Stepan, Nancy Leys (1986). "Race and Gender: The Role of Analogy in Science". *Isis*:77, no:2.
- Smedley, Audrey (1992). *Race in North America: Origin and Evolution of a Worldview*. Boulder: Westview.
- "Son dakika... Türkiye'ye turist olarak geldiler, fuhuş yapıp..." *Milliyet*. <http://www.milliyet.com.tr/turkiye-ye-turist-olarak-geldiler--gundem-2666555/> (Erişim Tarihi: 1.8.2018).
- Sumbas, Ahu (2009). Batı Avrupa'da Yükselen Yeni-Irkçılık Üzerine Bir Deneme. *Alternatif Politika*. 1(2). 260-281.
- Taguieff, P. A (2001), *The Force of Prejudice On Racism Its Doubles*, University of Minnesota, London
- Tekeli, İlhan, (1996). "Tarih Yazıcılığı ve Öteki Kavramı Üzerine Düşünceler". *Defter*. (26). s.105-110.
- Uluslararası Hrant Dink Vakfı. (2017). *Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem İzleme Raporu Ocak-Nisan-2017*. İstanbul. https://hrantdink.org/attachments/article/1265/Nefret_Soylemi_rapor_kapakl%C4%B1_web_2.pdf (Erişim Tarihi: 19.02.2019).
- Van Dijk, T.A. (2009). *Racism and Discourse in Latin America: An Introduction*. In T.A. Van Dijk (Ed.), *Racism and Discourse in Latin America*, Plymouth: Lexington Books.
- Van Dijk, T. (2000). "New(s) Racism: A Discourse Analytical Approach", *Ethnic Minorities and the Media*, S. Cottle (ed.), Milton Keynes: Open University (pp. 33-49).
- Van Dijk, T. (2003), "Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım", *Söylem ve İdeoloji: Mitoloji, Din, İdeoloji*, B. Çoban ve Z. Özarslan (dr.), İstanbul: Su Yayınları.
- Yılmaz, Fatma (2008). *Avrupa'da Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığı: AB Politikalarının Etkisizliği*. Ankara: USAK Yayınları.
- Wallerstein, Immanuel (2000). "Kapitalizmin İdeolojik Gerilimleri: Irkçılık ve Cinsiyetçilik Karşısında Evrenselcilik". *İrk, Ulus Sınıf, Çev., Nazlı Ökten*. İstanbul: Metis Yayınevi. <http://www.aydinses.com/turk-kadinlarinin-yeni-kumasi-suriyeli-kadinlar-makale.866.html> (Erişim Tarihi: 13.09.2018).
- <https://odatv.com/suriyeli-kadinlar-turk-erkeklerinin-aklini-celiyor-1009141200.html> (Erişim Tarihi: 19.02.2019).
- <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/turk-erkeklerin-natasa-faturasi-600-milyon-dolari-buluyormus-9184281> (Erişim Tarihi: 19.02.2019).